

VLOGA MEDNARODNIH ORGANIZACIJ IN STROKOVNIH MREŽ PRI PREUČEVANJU VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA

Kazalo

1 UNESCO – <i>United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation</i>	3
1.1 Sektor za vzgojo in izobraževanje	3
1.1.1 Poslanstvo	3
1.1.2 Programi in prednostne naloge	3
1.2 Slovenija	4
1.3 Publikacije	4
2 Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj – OECD	5
2.1 Teme in publikacije	6
2.2 Izobraževanje, gospodarstvo in družba	7
3 Mednarodno združenje za evalvacijo izobraževalnih dosežkov (IEA)	9

4 Svet Evrope – <i>Council of Europe</i>	10
4.1 Konference in Odbori	10
4.2 Program sodelovanja na douniverzitetnem področju	10
4.3 Priporočila	11
5 Konvencije in mreže	13
6 Bolonjski proces	14
7 Evropska unija	16
8 Omrežja in organizacije na evropski ravni	19
8.1 Statistični urad evropskih skupnosti (EUROSTAT)	19
8.2 Evropski center za razvoj poklicnega izobraževanja (CEDEFOP).....	19
8.2.1 ReferNet	20
8.2.2 Publikacije CEDEFOP	20
8.2.3 Informacijsko-dokumentacijske storitve	21
8.3 Skupni raziskovalni center (JRC).....	22
8.3.1 Inštitut za tehnološke študije prihodnosti (IPTS).....	22
8.3.2 Center za raziskave vseživljenjskega učenja (CRELL)	23
8.4 Mreža evropskih strokovnjakov za ekonomiko izobraževanja (EENEE)	24
8.5 Mreža strokovnjakov ved o izobraževanju in usposabljanju (NESSE).....	24
8.6 Evropska fundacija za usposabljanje (ETF)	25
8.7 Evropsko omrežje o politikah za izobraževanje učiteljev (ENTEPE)	25
8.8 Omrežje evropskih oblikovalcev politik za evalvacijo izobraževalnih sistemov (EVA)	26
8.9 Mreža študijskih obiskov.....	27
9 Institucije, ki delujejo v evropskem interesu	28
9.1 Evropski kolidž (College of Europe).....	28
9.2 Evropski univerzitetni inštitut (EUI)	28
9.3 Evropski inštitut za javno upravo (EIPA)	28
9.4 Akademija evropskega prava (ERA)	29
9.5 Mednarodni center za evropsko usposabljanje (CIFE)	29
9.6 Evropska agencija za razvoj izobraževanja oseb s posebnimi potrebami	29
10 Študije in raziskovalni projekti, ki jih financira Evropska unija	30
10.1 Raziskovalni projekti o izobraževanju, ki jih financira Generalni direktorat za raziskave v izobraževanju (četrti in peti okvirni program EU za raziskave)	30
10.2 Študije po naročilu DG EAC (od leta 2004)	30
10.3 Študije in omrežja pod okriljem EACEA	31
10.4 Druge akcije.....	31
10.4.1 Pobuda EUROPASS.....	31
10.4.2 Omrežje EUROGUIDANCE	32
10.4.3 Omrežje NARIC.....	32
11 OMREŽJE EURYDICE	33
11.1 Eurydice informacije, statistike, analize in primerjalne študije.....	33
11.2 Pedagoški tezaver in glosarji.....	34
11.3 Program za leto 2010 in leto 2011.....	34

Viri:

Poročilo D. Hughesa, European Eurydice Unit, 2009;

Ministrstvo za šolstvo in šport: interno gradivo

Ministrstvo za šolstvo – Urad za razvoj šolstva – Eurydice Slovenija

Spletni viri: povzeto marec in avgust 2010

1 UNESCO – *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation*

Spletna stran: <http://www.unesco.org/>

Urad za Unesco v Sloveniji: <http://www.unesco.si/>

Mednarodni urad za izobraževanje (*International Bureau of Education – IBE*): <http://www.ibe.unesco.org/>

Unesco je agencija Združenih narodov, specializirana za izobraževanje. Vse od ustanovitve leta 1945 si prizadeva za izboljšanje izobraževanja po vsem svetu. Za učinkovito delovanje se tesno povezuje s šolskimi ministrstvi in drugimi partnerji v 193 državah članicah, kar je zelo pomembno za učinkovito delovanje.

Unesco meni, da je izobrazba ključ do družbenega in gospodarskega razvoja. Prizadeva si za trajnostni razvoj v svetu in pravične družbe, v katerih se ceni znanje, širi kultura miru, priznava raznolikost in varujejo človekove pravice; to zagotavlja s programom »**Izobraževanje za vse**« (*Education for All – EFA*)¹.

1.1 Sektor za vzgojo in izobraževanje

1.1.1 Poslanstvo

Poslanstvo Unescovega Sektorja za vzgojo in izobraževanje je:

- pri ustvarjanju učečih se družb z možnostmi izobraževanja za vse uveljavljati mednarodno vodenje;
- zagotavljati strokovne podlage in pospeševati partnerske stike, s katerimi se krepijo nacionalne šolske oblasti in zmožnosti držav, da omogočijo prebivalstvu kakovostno izobrazbo za vse.

Unesco deluje kot posrednik oziroma klirinška hiša za zbiranje in izmenjavo svežih zamisli, s katerimi spodbuja razvoj posameznih držav in mednarodne skupnosti. Omogoča razvoj partnerstva in spremlja napredek, oboje predvsem z izdajanjem letnega **Svetovnega spremljevalnega poročila**², v katerem ugotavlja dosežke posameznih držav in mednarodne skupnosti pri uresničevanju **šestih ciljev programa »Izobraževanje za vse«**.

1.1.2 Programi in prednostne naloge

Programi in prednostne naloge Unescovega Sektorja za vzgojo in izobraževanje so določene s cilji, ki so jih sprejeli ZN in Unesco:

- »Izobraževanje za vse« – šest ciljev programa v Dakarskem akcijskem načrtu 2000–2015 (*Dakar Framework for Action 2000–2015*)³
- Razvojni cilji novega tisočletja, predvsem cilj 2 in cilj 3 (*UN Millennium Development Goals*),
- Desetletje pismenosti 2003–2012 (*UN Literacy Decade 2003–2012*),
- Desetletje vzgoje za trajnostni razvoj 2005–2014 (*UN Decade of Education for Sustainable Development 2005–2014 – ESD*)⁴
- EDUCAIDS – svetovna pobuda za ozaveščanje o HIV/AIDS (*Global Initiative on Education and HIV/AIDS – EDUCAIDS*)

¹ <http://www.unesco.org/en/efa/>

² <http://www.unesco.org/en/efareport/reports/>

³ http://www.unesco.org/education/efa/ed_for_all/dakfram_eng.shtml

⁴ <http://www.unesco.org/en/esd/>

1.2 Slovenija

Slovenija sodeluje v številnih programih in projektih Unesca, na primer:

- Slovenska mreža pridruženih šol ASP (*Associated Schools Project*): <http://www.unesco-asp.si/>
- **»Kultura in izobraževanje«**
- Sodelovanje v mreži knjižnic UNAL
- Sodelovanje v delovnih telesih konvencij s področja izobraževanja in športa ter skrb za njihovo izvajanje (Konvencija zoper diskriminacijo v izobraževanju, Konvencija o doppingu v športu)

Slovenija obeležuje svetovne dneve:

- svetovni dan učiteljev – 5. oktober,
- svetovni dan pismenosti – 8. september
- svetovni dan maternega jezika – 21. februar.

1.3 Publikacije

Unesco izdaja številne publikacije in gradiva o vzgoji in izobraževanju. Večina dokumentov je dostopna na spletu brezplačno. Nekatere Unescove publikacije o pomembnih izobraževalnih vprašanjih pa so tudi plačljive.

Unescov glavni cilj je omogočiti izobraževanje za vse. Organizira dejavnosti, povezane z gibanjem »Izobraževanje za vse«, te zajemajo hkrati formalne in neformalne sisteme, od predšolske vzgoje do programov opismenjevanja.

2 Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj – OECD

Organisation for Economic Co-operation and Development: <http://www.oecd.org/>

OECD SLOVENIJA: <http://www.oecd.org/slovenia>

Države članice OECD: (32 članic, od tega 20 držav članic EU): Avstralija, Avstrija, Belgija, Kanada, Čile, Češka, Danska, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Madžarska, Islandija, Irska, Italija, Japonska, Koreja, Luksemburg, Mehika, Nizozemska, Nova Zelandija, Norveška, Poljska, Portugalska, Slovaška, Slovenija⁵, Španija, Švedska, Švica, Turčija, Združeno kraljestvo, Združene države.

OECD združuje vlade držav, ki so se zavezale k **demokraciji in tržnemu gospodarstvu**, v prizadevanjih za:

- podporo trajnostni gospodarski rasti,
- večjo zaposlenost,
- boljše življenjske standarde,
- vzdrževanje finančne stabilnosti,
- pomoč drugim državam pri gospodarskem razvoju,
- prispevek k razvoju svetovne trgovine.

OECD izmenjuje svoje strokovno znanje in izkušnje z več kot 100 drugimi državami in gospodarstvi, od Brazilije, Kitajske in Rusije pa do najmanj razvitih afriških držav.

Odbor za izobraževanje (*Education Committee*)

Odbor za izobraževalno politiko (*Education Policy Committee*)

OECD strategija in vizija v izobraževanju

Filozofija OECD je, da izobraževanje koristi posameznikom in državam. Za posameznike pomeni kakovostnejše življenje in zaslužek, ki ga prinese trajna in zadovoljiva zaposlitev. Za države je izobraževanje koristno, ker vpliva na gospodarsko rast in razvoj skupnih vrednot, ki povezujejo družbo v kohezivno celoto. Države iz javnih in zasebnih virov precej vlagajo v formalno in neformalno izobraževanje v skupnosti in delovnem okolju. Pomembno je, da so izobraževalni programi, ki se financirajo, učinkoviti in uspešni in so koristi pravično porazdeljene.

OECD želi v izobraževanju razvijati in preučevati politike za večjo učinkovitost in uspešnost izobraževanja ter uveljavljanje načela pravičnosti, po katerem so porazdeljene koristi izobraževanja. Strategije vključujejo tematske preglede na določenih področjih politik in zbiranje podrobnih statističnih podatkov o izobraževalnih sistemih ter o izobrazbeni strukturi prebivalstva.

OECD po eni strani preučuje politike, ki jih države izvajajo v prid svojega prebivalstva, po drugi pa tiste, ki jih države članice OECD vpeljujejo kot obliko razvojne pomoči, z namenom, da bi izobrazili oziroma usposobili prebivalstvo v drugih državah.

⁵ Vstop Slovenije v OECD: http://www.svrez.gov.si/si/dejavnosti/slovenija_v_oecd/

2.1 Teme in publikacije

Predšolska vzgoja in šolstvo (*Education: Preschool and school*)

Povprečna odrasla oseba iz države članice OECD se izobražuje približno 12 let, večinoma v osnovnem in srednjem šolstvu. Izkušnje in rezultati, ki so si jih učenci in dijaki pridobili med obveznim šolanjem, močno vplivajo na njihovo nadaljnje življenje – na njihovo poklicno usmerjenost in interese, možnosti nadaljnega študija in na delo, ki ga opravljajo. Zakaj nekaterim učencem v šoli ne uspe? Družbeno ozadje je zelo pomemben dejavnik – učencem iz revnejšega okolja gre po navadi v šoli slabše. Dejavnike tveganja pa je mogoče precej omiliti, hkrati pa izboljšati tudi standarde kakovosti. To lahko dosežemo z ustreznim varstvom in vzgojo predšolskih otrok (če pridobimo, obdržimo in usposobimo kakovostne in učinkovite vzgojiteljice in vzgojitelje) ter z usmerjanjem materialne pomoči, s katero vsem otrokom zagotavljamo kakovosten pouk.

PISA – Mednarodni program za merjenje znanja učencev (*Programme for international student assessment*): <http://www.pisa.oecd.org/>

Raziskava proučuje znanje in zmožnosti 15-letnikov po vsem svetu. Rezultati omogočajo vpogled v napredovanje učencev in njihov odnos do učenja, pa tudi v uspešnost izobraževalnih sistemov pri premagovanju negativnih vplivov socialnih dejavnikov, kot sta spol in družbeno ozadje.

OECD raziskuje tudi **predšolsko vzgojo in varstvo** (npr. publikacija *Starting Strong II: Early Childhood Education and Care*), preučuje razmere, v katerih delajo **učitelji**, in možnosti za privabljanje kakovostnih kandidatov v učiteljski poklic (<http://www.oecd.org/edu/teacherpolicy>) ter **upravljanje in vodenje šol** (<http://www.oecd.org/edu/schoolleadership>).

Z **raziskavo TALIS** (<http://www.oecd.org/edu/talis/>) OECD v 23 državah preiskuje delovne razmere učiteljev in okolje učenja v šolah. Izvleček rezultatov raziskave TALIS za Slovenijo⁶.

- a) *Improving School Leadership – Country Background Report for Slovenia*
- b) *Recognition of non-formal and informal learning – Draft country background report Slovenia*
- c) *Equity in Education Thematic Review Country Analytical Report - Slovenia*
- d) *The Role of National Qualifications Systems in Promoting Lifelong Learning in Slovenia*
- e) *Reviews of national policies for education Slovenia*

- *Recommendation of the Council concerning Guidelines on Earthquake Safety in Schools*⁷
- *Visokošolsko izobraževanje in izobraževanje odraslih (Higher education and adult learning)*
- *Recommendation of the Council concerning Guidelines for quality provision in Cross-Border Higher Education*

OECD pregleduje in ocenjuje tudi organiziranje, upravljanje in zagotavljanje visokošolskega izobraževanja v svojih članicah ter oblikuje **smernice za čezmejno izobraževanje**. Ob pregledu **izobraževanja odraslih** so bili oblikovani tudi načini, kako ga spodbujati vseživljenjsko učenje, zlasti z uporabo **nacionalnih kvalifikacijskih sistemov**, in možnosti za **e-učenje v posrednješolskem izobraževanju**.

⁶ TALIS: <http://www.oecd.org/dataoecd/8/24/43072770.pdf>;

a) <http://www.oecd.org/dataoecd/25/40/38561414.pdf>; b) <http://www.oecd.org/dataoecd/4/23/41680347.pdf>;

c) <http://www.oecd.org/dataoecd/49/33/38692998.xls> in <http://www.oecd.org/dataoecd/50/11/38692842.pdf>;

d) <http://www.oecd.org/dataoecd/33/28/34258475.pdf>; e) <http://www.oecd.org/dataoecd/60/57/2664577.pdf>

⁷ <http://www.oecd.org/dataoecd/11/45/31968539.pdf>

IMHE – program OECD za **upravljanje visokošolskih institucij** (*Programme on Institutional Management in Higher Education*) – je edinstven mednarodni forum visokošolskih institucij, ki obravnava vprašanja njihove vpetosti v regionalni razvoj, vlogo zasebnega in javnega financiranja v visokem šolstvu, čedalje večje zanimanje za študij na drugih celinah in študij na daljavo.

Odbor OECD za izobraževalno politiko in Odbor za zaposlovanje, delo in socialne zadeve⁸ želita s **Programom za mednarodno ocenjevanje kompetenc odraslih** (*Programme for the International Assessment for Adult Competencies, PIAAC*, www.oecd.org/piaac) razviti strategijo za uravnavanje ponudbe in povpraševanja po znanju oziroma kompetencah.

S programom želijo:

- ugotoviti in izmeriti razlike med posamezniki in državami pri kompetencah, pomembnih za posameznikov osebni in družbeni uspeh;
- oceniti vpliv teh kompetenc na družbene in gospodarske rezultate na ravni posameznika in družbe;
- ovrednotiti delovanje sistemov izobraževanja in usposabljanja pri pridobivanju potrebnih kompetenc in pojasniti vzode za politike, s katerimi bi pripomogli k izboljšanju kompetenc.

2.2 Izobraževanje, gospodarstvo in družba

OECD preiskuje **širši vpliv izobraževanja na posameznika in družbo** ter pomaga državam razvijati čim več možnosti za ljudi iz vseh socialnih skupin in vseh življenjskih obdobj. Cilj organizacije OECD je zagotoviti, da bi izobraževalni sistemi uspešno premoščali družbene ali ekonomske ovire in tako pripomogli k rasti in družbeni stabilnosti. Cena neuspešnega izobraževanja je precej visoka. Ljudje z nižjo stopnjo izobrazbe bodo bolj verjetno brezposelni in tako manj zmožni zagotoviti svoje dobro in prispevati k družbeni blaginji.

Med dejavnostmi OECD je zelo pomembno tudi zbiranje **primerljivih izobraževalnih kazalnikov**; objavlja jih v rednih statističnih publikacijah ***Education at a Glance*** (www.oecd.org/edu/eag2009); ponujajo vpogled v razvoj človeškega kapitala v državah članicah OECD in sodelujočih državah ter njihov napredek pri ustvarjanju poštenega in pravičnega izobraževanja. Kazalniki osvetlujejo širok izbor tem, med katerimi sta osrednji temi financiranje izobraževanja in rezultati PISA.

Preučevanje pravičnosti v izobraževanju (www.oecd.org/edu/equity) – in drugih tem – temelji na pregledih držav in pregledih sistemov izobraževanja otrok s posebnimi potrebami. S tem povezano je tudi preučevanje vseživljenjskega učenja od predšolske vzgoje do odraslosti.

Raziskovanje in upravljanje z znanjem

Za spreminjajoče se družbene in gospodarske potrebe mora imeti izobraževanje trdne **temelje znanja**, ki temeljijo na natančnih raziskavah ter zbiranju in uporabljanju podatkov o inovacijah. Vendar pa države premalo vlagajo v raziskave o izobraževanju – veliko manj kot v raziskave o zdravstvu, na primer.

Izobraževalni sistemi pri nabiranju znanja in preišljenem uporabljanju raziskav in inovacij niso vedno učinkoviti. OECD se temu zoperstavlja s številnimi projekti in programi, od katerih mnoge

⁸ Seznam vseh organov: <http://www2.oecd.org/OECDGROUPS2/Bodies/ListByChapterView.aspx>

koordinira **Center za raziskave in inovacije v izobraževanju** (*Centre for Educational Research and Innovation – CERI*).

Center za učinkovita učna okolja (*Centre for Effective Learning Environments – CELE*)⁹

Poleg razvijanja **kazalnikov izobraževanja** OECD izvaja tudi državne preglede **raziskav in razvoja v izobraževanju**. Delo OECD zajema tudi projekt **»Upravljanje znanja«** (*OECD Knowledge Management Project*); ta spodbuja »upravljanje znanja« oziroma načine združevanja znanja in izkušenj med izobraževalci.

»Izobraževanje za jutri« (*CERI – Schooling for Tomorrow*) pomaga načrtovalcem uporabljati »razmišljanje za prihodnost« – metodologijo za pripravo alternativnih scenarijev za prihodnost in ocenitev njihovih prednosti.

V projektu **»Učenci novega tisočletja«**¹⁰ (*New Millenium Learners*) se OECD osredinja na vlogo digitalnih tehnologij pri učenju in razvoju »generacije interneta«. Poleg tega išče odgovor na vprašanje, kako **nevroznanost** pripomore k ustvarjanju nove znanosti o učenju.

Človeški kapital (*Human Capital*) pomembno vpliva na gospodarsko rast. Obenem določa tudi posameznikovo sposobnost za pridobivanje zaslužka in zaposljivost ter tako vpliva na višino in razporeditev dohodka v družbi. OECD pregleduje politike, ki vplivajo na vlaganje v človeški kapital in na učinkovitost zagotavljanja izobraževalnih storitev. Proučuje, kako vladni sistemi financiranja učinkujejo na pravičnost, in raziskuje, kako bi pri zagotavljanju izobraževalnih storitev spodbudili notranjo učinkovitost.

⁹ <http://www.oecd.org/edu/facilities>

¹⁰ <http://www.oecd.org/edu/nml>

3 Mednarodno združenje za evalvacijo izobraževalnih dosežkov (IEA)

International Association for Evaluation of Educational Achievement: <http://www.iea.nl/>

Mednarodno združenje za evalvacijo izobraževalnih dosežkov (IEA) je neodvisna mednarodna zveza nacionalnih raziskovalnih institucij in vladnih raziskovalnih agencij.

S primerjalnimi raziskavami in evalvacijskimi projekti IEA želi:

- postaviti mednarodna merila, ki bi bila v pomoč oblikovalcem politik pri ugotavljanju primerjalnih prednosti in slabosti njihovih izobraževalnih sistemov;
- zagotoviti kakovostne in zanesljive podatke, ki bi oblikovalcem politik pomagali pri razumevanju ključnih šolskih in nešolskih dejavnikov, ki vplivajo na poučevanje in učenje;
- zagotoviti kakovostne in zanesljive podatke kot vir za prepoznavanje zadev, ki jih je treba obravnavati, ter pripravo in evalvacijo izobraževalnih reform;
- razviti in izboljšati zmogljivost izobraževalnih sistemov za vključitev v nacionalne strategije za spremljanje in izboljšanje izobraževanja;
- prispevati k razvoju svetovne skupnosti raziskovalcev za evalvacije v izobraževanju.

TIMSS in PIRLS (<http://timss.bc.edu/>): Od svojega začetka leta 1958 pa do danes je IEA izvedla že okrog 30 raziskovalnih študij o transnacionalnih dosežkih. Študije navadno zajemajo učna obdobja pri osnovnih šolskih predmetih. Zgleda študij sta **Trendi znanja matematike in naravoslovja** (*Trends in Mathematics and Science Study* – TIMSS 1995, 1999, 2003, 2007, 2008, v pripravi 2011) in **Mednarodna raziskava bralne pismenosti** (*Progress in International Reading Literacy Study* – PIRLS 2001, PIRLS 2006, v pripravi 2011).

Med projekti IEA so tudi študije, ki posebej zanimajo člane IEA, kot na primer **TIMSS-R Video Study of Classroom Practices**, **državljska vzgoja** (CIVED in ICCS), **informacijska tehnologija v izobraževanju** (SITES-M1, SITES-M2, SITES 2006) in **predšolska vzgoja** (PPP). Leta 2005 je IEA začela prvo študijo o visokošolskem izobraževanju: Študija o izobraževanju in izpopolnjevanju učiteljev matematike (*Teachers Education and Development Study in Mathematics – TEDS-M*)¹¹.

Študije IEA so pomemben vir podatkov za vse, ki želijo na mednarodni, nacionalni in lokalni ravni izboljšati učenje učencev. S poročanjem o številnih temah in različnih vsebinah študije prispevajo k **poglobljenemu razumevanju izobraževalnih procesov** v posameznih državah pa tudi v širšem mednarodnem kontekstu. Poleg tega pa študije zagotavljajo državam možnost za **merjenje napredka pri izobraževalnih dosežkih iz matematike, naravoslovja in bralnega razumevanja**. Omogočajo tudi spremljanje sprememb pri uveljavljanju izobraževalnih politik in prepoznavanju novih vprašanj, pomembnih za reformna prizadevanja.

Mreža IEA: Prve pisarne IEA so bile odprte v Hamburgu (1959–1969) in Stockholmu (1970–89). Leta 1990 je zveza ustanovila **stalni Sekretariat** na Nizozemskem, najprej v Haagu, leta 1996 pa so ga s sedmimi redno zaposlenimi delavci preselili v **Amsterdam**. V Centru IEA za obdelavo podatkov (DPC) v **Hamburgu** je za polni delovni čas zaposlenih več kot 30 oseb. Od poznih petdesetih let 20. stoletja se je število članov IEA povečalo s prvotnih 12 na sedanji seznam **62 izobraževalnih raziskovalnih inštitutov**, od univerz do šolskih ministrstev. Sodelovanje Slovenije v raziskavah TIMSS in PIRLS omogoča Pedagoški inštitut¹².

¹¹ <http://www.iea.nl/teds-m.html?&0=&type=98>

¹² <http://www.pei.si/Sifranti/InternationalProject.aspx?id=14>

4 Svet Evrope – Council of Europe

Svet Evrope: <http://www.coe.int/>

Slovenska predstavitev Sveta Evrope: <http://www.coe.int/aboutCoe/index.asp?page=disclaimer&l=sl>

Informacijski urad Sveta Evrope v Republiki Sloveniji: <http://www.coe.si/>

Predsedovanje Slovenije Svetu Evrope in Predstavniki Slovenije v Svetu Evrope¹³

Svet Evrope, ustanovljen leta 1949, želi po vsej Evropi razviti **skupna in demokratična načela**, ki temeljijo na evropski Konvenciji o človekovih pravicah in drugih referenčnih besedilih, ki govorijo o varovanju pravic posameznikov. Svet Evrope ima resnično panevropsko dimenzijo (47 držav članic, 5 članic opazovalk: Sveti sedež, Združene države Amerike, Kanada, Japonska in Mehika).

Cilji Sveta Evrope so:

- varovati človekove pravice, pluralistično demokracijo in pravno državo;
- ozaveščati in spodbujati razvoj evropske kulturne identitete in raznolikosti;
- poiskati skupne rešitve za premagovanje izzivov, s katerimi se mora spoprijeti evropska družba: diskriminacija manjšin, ksenofobija, nestrpnost, bioetika in kloniranje, terorizem, trgovina z belim blagom, organiziran kriminal in korupcija, spletni kriminal, nasilje nad otroki;
- utrditi demokratično stabilnost v Evropi s podpiranjem političnih, zakonodajnih in ustavnih reform.

Vizija Sveta o izobraževanju za Evropo¹⁴ se osredinja na širjenje načel človekovih pravic, demokracije, strpnosti in medsebojnega spoštovanja, pravne države in mirnega reševanja sporov v vsakodnevno prakso poučevanja in učenja.

4.1 Konference in Odbori

- Stalna konferenca evropskih ministrov za šolstvo
- Neuradna konferenca ministrov za šolstvo Jugovzhodne Evrope
- Usmerjevalni odbor za izobraževanje (CDED)
- Usmerjevalni odbor za visokošolsko izobraževanje in raziskave (CDESR)
- Odbor Lizbonske konvencije

4.2 Program sodelovanja na douniverzitetnem področju

Izobraževanje za demokratično državljanstvo in človekove pravice:

- Priporočila Odbora ministrov o izobraževanju za demokratično državljanstvo (2002), mreža nacionalnih koordinatorjev, Wergeland center za širjenje in implementacijo rezultatov dela Sveta Evrope (<http://www.theewc.org/>);

¹³ Predstavniki Slovenije http://www.coe.si/sl/1_slovenija_in_svet_evrope/predstavniki_slovenije_v_svetu_evrope/ in Informacijski center Sveta Evrope v Ljubljani http://www.coe.si/sl/evropsko_sodisce_za_clovekove_pravice/evropska_konvencija_o_varstvu_clovekovih_pravic_in_temeljnih_svoboscin/predstavitev/

¹⁴ <http://www.coe.int/T/E/Cultural%5FCo%2Doperation/education/>

Poučevanje zgodovine:

- Priporočilo Odbora ministrov o poučevanju in učenju zgodovine v Evropi 21. stoletja (2001), projekt »Evropska dimenzija v poučevanju zgodovine«, projekt »Podoba Drugega v poučevanju zgodovine, projekt Izobraževanje za preprečevanje zločinov proti človeštvu«, 27. januar dan spomina na zločine proti človeštvu;

Poučevanje jezikov:

- Skupni evropski jezikovni okvir (*Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment - CEFR*¹⁵), evropski jezikovni portfelji, Smernica za primerjavo nacionalnih preizkusov, Evropski center za moderne jezike (<http://www.ecml.at/>), 26. september mednarodni evropski dan jezikov, Prerez jezikovne izobraževalne politike v Sloveniji.

Medkulturno in medreligijsko vzgojo:

- Priporočilo Odbora ministrov o verski dimenziji v medkulturni vzgoji (2008), Priložnik za poučevanje verske raznolikosti, Smernice za individualne izmenjave učencev in konceptualni okvir za priporočilo Sveta Evrope o medkulturnih kompetencah;

Izobraževanje Romov, nasilje v šoli:

- Okvir za izobraževalne politike za Rome, Vodič za usposabljanje romskih pomočnikov, Učni listi o romski zgodovini in kulturi, Učni paket za predšolske otroke, Učni listi »Romi na ekranu«;

Razvoj šolskih politik: Vseevropski forumi o reformah;

Permanentno izobraževanje učiteljev in izobraževalcev:

- Program strokovnega izobraževanja učiteljev »Pestalozzi«¹⁶.

4.3 Priporočila

Organi Sveta Evrope (v tem primeru Odbor ministrov in Parlamentarna skupščina) lahko poleg konvencij izdajajo tudi **priporočila**¹⁷. Čeprav niso pravno zavezujoča, so zelo pomembna za postavljanje standardov. Priporočila ali kodekse uveljavljene prakse na različnih področjih lahko sprejemajo tudi drugi organi (npr. Odbor Lizbonske konvencije).

Priporočila Odbora ministrov:

- Priporočilo o izobraževanju Romov (2009)
- Priporočilo o verski dimenziji v medkulturni vzgoji (2008)
- Integracija načela enakosti spolov v izobraževanju (2007)
- Javna odgovornost za visokošolsko izobraževanje (2007)
- Državljanstvo in sodelovanje mladih v javnem življenju (2006)
- Vodenje in upravljanje univerzitetne dediščine (2005)
- Univerzitetno izobraževanje in strokovno usposabljanje (2004)
- Spodbujanje in priznavanje neformalnega izobraževanja/učenja mladih (2003)
- Izobraževanje za demokratično državljanstvo (2002)
- Politike visokošolskega izobraževanja za vseživljenjsko učenje (2002)
- Priporočilo o poučevanju in učenju zgodovine v Evropi 21. stoletja (2001)
- Razvoj evropskih študij za demokratično državljanstvo (2000)
- Družbene vede in tranzicijski izzivi (2000)

¹⁵ http://www.coe.int/T/DG4/Linguistic/CADRE_EN.asp

¹⁶ http://www.coe.int/t/dg4/education/pestalozzi/default_en.asp

¹⁷ http://www.coe.si/sl/dokumenti_in_publicacije/

- Raziskovalna misija univerz (2000)
- Dostop do visokošolskega izobraževanja (1998)
- Priznavanje in zagotavljanje kakovosti zasebnih visokošolskih institucij (199)
- Regionalna akademska mobilnost (1996)
- Akademska mobilnost (1995)
- Beg možganov v visokošolskem izobraževanju in raziskovanju (1995)
- Pospeševanje mobilnosti raziskovalcev v Evropi (1990)
- Ekvivalenca strokovnih in tehničnih kvalifikacij (1989)

Priporočila in prevodi na spletni strani MŠŠ¹⁸

Priporočila Parlamentarne skupščine:

- Akademska svoboda in univerzitetna avtonomija (2006)
- Prispevek Sveta Evrope visokošolskemu prostoru (2003)
- Visokošolsko izobraževanje v jugovzhodni Evropi (2001)
- Neformalno izobraževanje (2000)
- Izobraževanje za odgovornosti posameznika (1999)
- Dostop manjšin do visokošolskega izobraževanja (1998)
- Temeljno izobraževanje v naravoslovju in tehnologiji (1998)
- Akcijski program za okoljsko izobraževanje pri usposabljanju učiteljev (1995)

¹⁸http://www.mss.gov.si/si/delovna_podrocja/mednarodno_sodelovanje_in_evropske_zadeve/mednarodno_sodelovanje/#c9817

5 Konvencije in mreže

- **Okvirna konvencija za varstvo narodnih manjšin** (*Framework Convention for the protection of National minorities – OKVNM*)¹⁹
- **Evropska listina o regionalnih in manjšinskih jezikih** (*European Charter for Regional or Minority Languages – ELRMJ*)²⁰
- **Evropska komisija za boj proti rasizmu in nestrpnosti** (*European Commission against Racism and Intolerance – ECRI*)²¹
- **Poročila Komisarja za človekove pravice** (*Human Rights Commissioner*)²²
- **Lizbonska konvencija**²³

Za visokošolsko izobraževanje je najpomembnejša Konvencija Sveta Evrope/Unesca o priznavanju visokošolskih kvalifikacij v evropski regiji, ki je bila sprejeta 1997. v Lizboni. Skupaj sta jo razvila Svet Evrope in Unesco. Unesco ima podobne konvencije tudi za druga območja po svetu. Konvencija opisuje **postopke priznavanja diplom in študijskih obdobj v evropskih državah**. Besedilo konvencije razlaga postopke priznavanja diplom, študijskih obdobj, preduniverzitetnega izobraževanja, kvalifikacij beguncev in oseb s podobnim položajem ter razseljenih oseb. Konvencija o priznavanju visokošolskih kvalifikacij je bila leta 1999 ratificirana tudi v Sloveniji²⁴.

Svet Evrope in Unesco sta leta 1994 ustanovila **mrežo ENIC** (Evropska mreža nacionalnih informacijskih centrov za akademsko priznavanje in mobilnost – *European Network of National Information Centres on academic recognition and mobility*), s katero sta hotela razviti **politiko in prakso** za priznavanje kvalifikacij, ki bi bili **skupni** za vse evropske države. Poleg tega ima ENIC pomembno vlogo pri uveljavljanju Konvencije Sveta Evrope/Unesca o priznavanju visokošolskih kvalifikacij v evropski regiji, ki je bila sestavljena 11. aprila 1997 v Lizboni. Svet Evrope in Unesco/CEPES skupaj zagotavljajo Sekretariat za mrežo ENIC. Glej tudi poglavje 10.4.3.

Mreža ENIC tesno sodeluje z **mrežo NARIC** Evropske unije (<http://www.enic-naric.net/>). Za Sekretariat mreže NARIC je poskrbela Evropska komisija/Generalni direktorat za izobraževanje in kulturo. Mreža NARIC je sicer podobna mreži ENIC, podpira pa jo Evropska komisija. V večini držav članic Evropske unije je mreža NARIC sočasno tudi mreža ENIC, v drugih evropskih državah pa so zgolj mreže ENIC. Mreži tesno sodelujeta, obe prek letnih sestankov (glej v nadaljevanju) in skupne spletne strani. Na njej je mogoče najti pomembne podatke o sistemih visokošolskega izobraževanja in podatke za stik z vsemi informacijskimi centri. Junija 2004 sta mreži sprejeli skupno Listino ENIC NARIC, odobril pa jo je Odbor Lizbonske konvencije. Glej tudi poglavje 10.4.3.

- ENIC NARIC Slovenija: <http://www.enic-naric.net/index.aspx?c=Slovenia>
- Priznavanje izobraževanja – ENIC/NARIC: <http://www.mvzt.gov.si/index.php?id=345>

Ker sta priznavanje in zagotavljanje kakovosti med seboj močno povezana elementa, mreži ENIC/NARIC tesno sodelujeta tudi z mrežo ENQA (<http://www.enqa.eu/>) – Evropsko mrežo za zagotavljanje kakovosti v visokošolskem izobraževanju (*European Network for Quality Assurance in Higher Education*).

¹⁹ <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/Html/157.htm>

²⁰ <http://conventions.coe.int/treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=148&CL=ENG>

²¹ http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/default_EN.asp

²² http://www.coe.int/t/commissioner/default_en.asp

²³ <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=165&CL=ENG>

²⁴ http://www.mvzt.gov.si/fileadmin/mvzt.gov.si/pageuploads/doc/dokumenti_visokosolstvo/zakonodaja_VS/konv_pri_zn_ERegiji.pdf

6 Bolonjski proces

Bolonjski proces v Sloveniji: http://www.mvzt.gov.si/si/delovna_podrocja/visoko_solstvo/bolonjski_proces/

Bolonjski proces²⁵ je evropski reformni proces za oblikovanje evropskega visokošolskega prostora. Proces ob sodelovanju številnih mednarodnih organizacij izvaja 46 držav. Cilj do leta 2010 naj bi bil, da bi bili visokošolski sistemi v evropskih državah organizirani tako, da bi:

- poenostavili gibanje iz ene države v drugo (v evropskem visokošolskem prostoru) – tako zaradi nadaljnega študija kot zaradi zaposlitve;
- povečali privlačnost evropskega visokošolskega študija, tako da bi se zanj (ali za delo v Evropi) odločali tudi ljudje iz neevropskih držav;
- zagotovil Evropi široko, kakovostno in napredno bazo znanja ter jamčil nadaljnji razvoj Evrope kot trdne, mirne in strpne skupnosti.

Bolonjski proces ne temelji na medvladni pogodbi. Visokošolski ministri držav, ki v njem sodelujejo, so sprejeli številne dokumente; ti pa niso pravno zavezujoči (mednarodne pogodbe pa po navadi so). To pomeni, da vsaka država in njena visokošolska skupnost načela bolonjskega procesa svobodno sprejmeta ali zavrneta (ne gre pa podcenjevati učinka »mehkega mednarodnega pritiska« držav med seboj).

Bolonjski proces se udejanja na več ravneh – mednarodni, nacionalni in institucionalni. Na mednarodni ravni mnoga telesa na različne načine razvijajo bolonjski proces. **Skupino za spremljanje bolonjskega procesa** (BFUG) na primer sestavljajo vse države podpisnice, drugi posvetovalni organi pa so: **Evropska komisija in Svet Evrope**, **EUA** (Evropsko združenje univerz), **ESU** (Evropska študentska zveza), **EURASHE** (Evropsko združenje institucij v visokem šolstvu), **ENQA** (Evropsko združenje za zagotavljanje kakovosti v visokem šolstvu), **UNESCO** (Evropski center za visoko šolstvo), **Mednarodna panevropska izobraževalna skupina** (*Education International Pan-European Structure*) in **BusinessEurope**.

Vsaki dve leti je organizirana **ministrska konferenca**, na kateri se zberejo visokošolski ministri vseh sodelujočih držav, da bi **ocenili napredek** ter oblikovali smernice in prednostne naloge za prihajajoče obdobje. Marca 2010 je bila konferenca na Dunaju in v Budimpešti, aprila 2009 je bila konferenca v mestih Leuven in Louvain-la-Neuve, prejšnje konference pa so potekale v Londonu (2007), Bergnu (2005), Berlinu (2003), Pragi (2001) in Bologni (1999).

Poročilo o napredku²⁶. Tudi Eurydice omrežje pripravlja preglede visokošolskih struktur in reformnih dosežkov: *Focus on Higher Education in Europe 2010: The impact of the Bologna Process*²⁷

Na nacionalni ravni navadno sodelujejo vlada in visokošolska ministrstva, rektorske konference ter druga univerzitetna združenja in študentske zveze, v nekaterih primerih pa tudi agencije za zagotavljanje kakovosti, delodajalce itd.

Institucionalna raven vključuje visokošolske institucije, njihove fakultete oziroma oddelke, predstavnike študentov, osebja in druge. Prednostne naloge se razlikujejo od države do države in od institucije do institucije. Pomembno pa je poudariti, da bo cilje bolonjskega procesa brez ustrezne uresničitve na institucionalni ravni težko doseči.

²⁵ <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/> in <http://www.ehea.info>

²⁶ <http://www.ond.vlaanderen.be/hogeronderwijs/bologna/documents/>

²⁷ http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/thematic_studies_en.php

Države, vključene v bolonjski proces: Avstrija, Belgija, Bolgarija, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Madžarska, Islandija, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugalska, Romunija, Slovaška, Slovenija, Španija, Švedska, Švica, Združeno kraljestvo; od leta 2001: Hrvaška, Ciper, Liechtenstein, Turčija; *od leta 2003:* Albanija, Andora, Bosna in Hercegovina, Sveti sedež, Rusija, Srbija, Makedonija; *od leta 2005:* Armenija, Azerbajdžan, Gruzija, Moldavija in Ukrajina; *od leta 2007:* Črna gora.

Dodatni član: Evropska komisija.

7 Evropska unija

European Union: http://ec.europa.eu/education/index_en.htm

Portal Evropske Unije: http://europa.eu/index_sl.htm

Center Evropa: <http://www.center-evropa.si/>

EU želi v izobraževanju in usposabljanju izboljšati **kakovost** sistemov učenja in zagotoviti večje možnosti za ljudi v vseh obdobjih njihovega življenja. Čeprav je vsaka država članica sama odgovorna za svoj sistem izobraževanja in usposabljanja, **usklajeno delovanje** lahko pomaga pri uresničevanju skupnih ciljev. Evropska komisija sodeluje predvsem z državnimi oblastmi in evropskimi interesnimi skupinami pri izboljšanju politik in izmenjavi uveljavljenih praks ter pri razvoju in vodenju programov financiranja.

Sodelovanje med državami članicami in institucijami EU se je še okrepilo, ko je EU leta 2000 sprejela **Lizbonsko strategijo**. Ob tem je bilo ugotovljeno, da je tesnejše sodelovanje, povezano s politikami izobraževanja in usposabljanja bistvenega pomena, če želi EU postati vodilno svetovno in **na znanju temelječe** gospodarstvo.

Za uresničitev postavljenih ciljev je bil **v delovnem programu »Izobraževanje in usposabljanje 2010«** iz leta 2002 oblikovan okvir politike z željo, da bi sistemi izobraževanja in usposabljanja EU postali svetovna referenca in pripomogli k uresničevanju lizbonskih ciljev²⁸.

S programom »Izobraževanje in usposabljanje 2010« so se začele številne pobude za podporo **vseživljenjskemu učenju**: okvir ključnih kompetenc, ki bi jih moral usvojiti vsak državljan v današnji družbi znanja, Evropski kvalifikacijski okvir (EQF), pa tudi najpomembnejši dokumenti o visokošolskem izobraževanju, izobraževanju in usposabljanju učiteljev; prav poseben je tudi izziv za vzpostavitev učinkovitih in pravičnih evropskih sistemov izobraževanja in usposabljanja.

Program »Izobraževanje in usposabljanje 2010« zajema tudi »kopenhagenski proces« o sodelovanju pri poklicnem izobraževanju in usposabljanju. Komisija podpira tudi prednostne naloge bolonjskega procesa, s katerim naj bi vzpostavili večjo skladnost univerzitetnih študijev in ustvarili evropski visokošolski prostor.

Z mnogimi **programi financiranja** se dopolnjuje tudi politična dejavnost Evropske komisije; prispeva k uresničevanju prednostnih nalog, ki so jih sprejele institucije EU in države članice. Finančna in tehnična podpora organizacijam in posameznikom omogoča vodenje ali sodelovanje pri tisoč projektih vsako leto po vsej Evropski uniji in drugod. Komisiji pri tem delu pomaga Izvajalska agencija za izobraževanje, avdiovizualno področje in kulturo (*Education, Audiovisual and Culture Executive Agency – EACEA*), skupaj z mrežami državnih agencij in uradov; v njej deluje tudi koordinacija mednarodnega omrežja za izmenjavo informacij v vzgoji in izobraževanju Eurydice.

Program Vseživljenjsko učenje od leta 2007 do 2013 je vodilni evropski program financiranja; to pomeni, da prvič v zgodovini en sam program zajema vse možnosti učenja od otroštva do pozne starosti. S 7 milijard evrov vrednim proračunom podpira projekte in dejavnosti, ki pospešujejo izmenjavo, sodelovanje in mobilnost po celi EU ter razvoj pobud, ki so pred tem spadale v programe Socrates, Leonardo da Vinci in e-učenje.

Center za mobilnost in evropske programe CMEPIUS: <http://www.cmepius.si>

²⁸ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc28_en.htm

Lizbonske skupne smernice za rast in delovna mesta: Sklep Sveta 2005/600/ES z dne 12. 7. 2005²⁹

V skupnih smernicah za rast in delovna mesta za obdobje 2005–2008 so združene širše smernice ekonomskih politik (*Broad Economic Policy Guidelines – BEPG*) in smernice za zaposlovanje. Smernice predstavljajo glavni instrument politike za razvoj in uveljavitev lizbonske strategije in pomenijo evropsko strateško vizijo za usmerjanje delovanja članic v izvajanje prednostnih ukrepov. Nekatere smernice se povezujejo z izobraževanjem in usposabljanjem.

Delovni program »**Izobraževanje in usposabljanje 2010**«³⁰

Od sprejetja lizbonske strategije leta 2000 se je politika izobraževanja in usposabljanja EU še bolj osredinila na vseobsegajoči program EU za rast in delovna mesta. Ta poudarja, da sta **znanje in inovacije**, ki jih to znanje vzbuja, najpomembnejši vrednoti EU, predvsem zato, ker postaja globalna konkurenca v vseh sektorjih vedno hujša. Kakovostna predšolska vzgoja in kakovostno osnovnošolsko, srednješolsko, visokošolsko in poklicno izobraževanje in usposabljanje ostajajo še naprej tako pomembni, kot so bili doslej. Evropske politike pa dodatno spodbujajo prebivalce k **vseživljenjskem učenju**.

Program »Izobraževanje in usposabljanje 2010« na evropski ravni združuje poprejšnje dejavnosti iz izobraževanja in usposabljanja, skupaj s poklicnim izobraževanjem in usposabljanjem, določenim v kopenhagenskem procesu, in se povezuje z bolonjskim procesom, ki je poglobitnega pomena za razvoj evropskega visokošolskega prostora.

Trije splošni cilji so:

- izboljšati kakovost in učinkovitost sistemov izobraževanja in usposabljanja;
- olajšati dostop do sistemov izobraževanja in usposabljanja in
- odpreti sisteme izobraževanja in usposabljanja EU širšemu svetu.

Na ravni EU je za leto 2010 oblikovanih pet meril uspešnosti:

- povprečni delež osipnikov ne sme biti več kot 10-odstoten;
- skupno število diplomantov iz matematike, naravoslovja in tehnologije je treba povišati za vsaj 15 %, razlike po spolu pri teh predmetih pa zmanjšati;
- 85 % 22-letnikov mora dokončati srednjo stopnjo izobraževanja;
- število 15-letnikov, ki so manj uspešni pri branju, matematiki in naravoslovju, je treba razpoloviti;
- povprečno število aktivnega odraslega prebivalstva, ki sodeluje v vseživljenjskem učenju, je treba povečati za vsaj 12,5 %.

Države članice se lahko druga od druge veliko naučijo. Komisija organizira dejavnosti za vzajemno učenje med državami članicami, ki želijo skupaj razviti nacionalne politike in sisteme na specifičnih področjih. Takšne dejavnosti za vzajemno učenje organizirajo bodisi skupine držav članic, ki jih zanimajo specifične tematike, bodisi strokovne skupine, ki jih je ustanovila Evropska komisija.

Program je omogočil razvoj mnogih referenčnih orodij EU za oporo nacionalnim reformam, med temi so na primer priporočila in skupna načela **za ključne kompetence, zagotavljanje kakovosti v visokošolskem izobraževanju ter poklicnem izobraževanju in usposabljanju, mobilnost,**

²⁹ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003D0578:SL:NOT>

³⁰ http://eur-lex.europa.eu/pri/en/oj/dat/2002/c_142/c_14220020614en00010022.pdf

vrednotenje neformalnega in formalnega učenja, vseživljenjsko usmerjanje, kreditno vrednotenje v poklicnem izobraževanju (ECVET) in Evropski kvalifikacijski okvir.

Svet in Komisija izdata vsaki dve leti skupno poročilo o splošnem napredku pri doseganju ciljev. Zadnje Skupno poročilo iz leta 2008, poročili iz leta 2006 in 2004 ter nacionalna poročila držav članic lahko najdete na:

- http://ec.europa.eu/education/policies/2010/nationalreport_en.html
- http://ec.europa.eu/education/policies/2010/progressreport_en.html

Education and training 2020 – Izobraževanje in usposabljanje 2020³¹

Evropska komisija in članice nadaljujejo politike in ukrepe, ki so jih začele izvajati leta 2000. Svet je že sprejel strateški načrt za evropsko sodelovanje v izobraževanju in usposabljanju do leta 2020 (maj 2009), ki pomeni nadaljevanje prizadevanj prejšnjega desetletja. Najpomembnejši strateški cilji so: uresničevanje vseživljenjskega učenja in mobilnosti; izboljševanje kakovosti in učinkovitosti izobraževanja in usposabljanja; spodbujanje politik enakih možnosti in pravičnosti, socialne povezanosti in aktivnega državljanstva; spodbujanje ustvarjalnosti in inovativnosti ter zmožnosti za uresničevanje idej na vseh stopnjah izobraževanja.

³¹ http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-policy/doc36_en.htm

8 Omrežja in organizacije na evropski ravni

8.1 Statistični urad evropskih skupnosti (EUROSTAT)

Eurostat s sedežem v Luksemburgu zagotavlja statistično oporo Evropski komisiji. Zbira in obdeluje podatke za Evropsko unijo in spodbuja harmonizacijo statističnih metodologij po vseh državah članicah EU. Eurostat je splošna služba Generalnega direktorata Evropske komisije, ki ga vodi generalni direktor. Statistične podatke, povezane s pojavi v Sloveniji, posreduje Eurostatu **Statistični urad RS** (<http://www.stat.si/>).

Med pomembnejše vloge Eurostata spadajo pridobivanje makroekonomskih podatkov, ki pomagajo voditi Evropsko centralno banko in njeno monetarno politiko za evro; pridobivanje podatkov za postopek ugotavljanja presežnega primanjkljaja in dolga ter regionalnih podatkov in klasifikacij (NUTS), ki usmerjajo strukturne politike EU.

Eurostatova spletna stran (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>) omogoča brezplačen dostop do skoraj vseh podatkov in elektronskih publikacij.

8.2 Evropski center za razvoj poklicnega izobraževanja (CEDEFOP)

European Centre for the Development of Vocational Training: <http://www.cedefop.europa.eu/>

Cedefop – Evropski center za razvoj poklicnega izobraževanja, ustanovljen leta 1975 (2), je evropska agencija, ki pomaga spodbujati in razvijati **poklicno izobraževanje in usposabljanje** v Evropski uniji (EU). Je **referenčni center** EU za poklicno izobraževanje in usposabljanje. Cedefop je bil eden prvih specializiranih in decentraliziranih agencij za pridobivanje znanstvenega in tehničnega znanja in izkušenj na specifičnih področjih ter za spodbujanje izmenjav zamisli med različnimi evropskimi partnerji. Sedež Cedefopa se je iz prvotnega Berlina leta 1995 preselil v **Solun**. »Cedefop« je francoski akronim uradnega imena organizacije: Evropski center za razvoj poklicnega usposabljanja (*Centre Européen pour le Développement de la Formation Professionnelle*).

Naloge Cedefopa so:

- pripraviti izbrano dokumentacijo in analize podatkov;
- prispevati k razvoju in usklajevanju raziskav;
- uporabljati in širiti informacije;
- spodbujati skupne pristope za reševanje težav poklicnega izobraževanja in usposabljanja;
- zagotoviti forum za razprave in izmenjavo mnenj.

Referenčna točka za sodelovanje s Cedefopom v Sloveniji je **Center za poklicno izobraževanje CPI**, <http://www.cpi.si/>.

8.2.1 ReferNet

ReferNet (<http://www.refernet.si/>) je strukturiran, decentraliziran omrežni sistem **zbiranja in širjenja informacij**; z združevanjem strokovnega znanja in izkušenj najpomembnejših organizacij ponuja kakovostne informacije o razvoju poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter učenja v Evropski uniji. Ustanovil ga je Cedefop, da bi zadovoljil vedno večje povpraševanje po informacijah, ki bi državam članicam omogočale primerjanje, razvojne in politične odločitve.

ReferNet združuje **nacionalne reprezentativne konzorcije** držav članic, ki jih sestavljajo predstavniki ključnih organizacij ali institucij poklicnega izobraževanja in usposabljanja. Vsak konzorcij posebej vodi nacionalni koordinator, odgovoren za njegovo sestavo in ustrezno izvajanje nalog omrežja. Omrežje ReferNet združuje organizacije s skupnimi interesi pri razvoju poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter učenja. Spodbuja **občo izmenjavo informacij** in krepi **partnerske odnose**. Članom konzorcija ponuja možnost za vzpostavljanje stikov z drugimi mednarodnimi organizacijami v Evropi in zunaj nje.

Naloge omrežja so razdeljene v tri skupine:

- **Dokumentacijska dejavnost in širjenje informacij**
Sem spadajo zbiranje informacij in posodabljanje spletnih podatkovnih baz (VET–Bib, VET–Instit) ter informacijske storitve. Skrbi za izboljšanje ozaveščenosti in širjenje ugotovitev iz svojih dejavnosti. Mreža spodbuja tudi promocijske dejavnosti, kot so konference, sejmi, razstave in seminarji.
- **Zbiranje in analiziranje informacij**
S to dejavnostjo mreža zagotavlja najnovejše podatke o sistemih poklicnega izobraževanja in usposabljanja ter analizira določene teme (tematski pregledi, razvoj VET).
- **Raziskovalno delo**
ReferNet prispeva k razvoju usklajenega načina raziskovanja. Z medsebojnimi izmenjavami zagotavlja večjo preglednost, sinergijo in širjenje nacionalnega in evropskega raziskovanja o poklicnem izobraževanju in usposabljanju (*European Research Overview database*).

Referenčna točka za ReferNet v Sloveniji je **Center za poklicno izobraževanje CPI**: <http://www.cpi.si/>.

8.2.2 Publikacije CEDEFOP

- Sistemi za predvidevanje potreb po znanju in spretnostih v državah članicah EU,
- Poklicno izobraževanje in usposabljanje v Franciji,
- Evalvacija Eurostatovih statističnih virov podatkov o izobraževanju in usposabljanju,
- Kratko poročilo – potencialni primanjkljaj znanja v Evropi,
- Vzpostavitev in razvoj nacionalnih političnih forumov za vseživljenjsko usmerjanje,
- Cedefopove srednjeročne prednostne naloge 2009–11,
- Od politike do prakse – sistemska sprememba v vseživljenjskem usmerjanju v Evropi,
- Poklicni razvoj zaposlenih – pregled poklicnega usmerjanja in pomoči pri zaposlovanju,
- European journal of vocational training (Evropski časopis za poklicno usposabljanje) št. 44 – 2008/2,
- Letno poročilo 2007.

8.2.3 Informacijsko-dokumentacijske storitve

Informacijsko-dokumentacijska dejavnost (*Information and Documentation Service – Infodoc*) ima dolgo tradicijo pri izbiranju, organiziranju in širjenju informacij od držav članic, evropskih institucij in mednarodnih organizacij, in sicer vse od ustanovitve Cedefopa leta 1975.

Nacionalne informacije so zbrane prek evropskega omrežja ReferNet, v katerem so predstavniki 27 držav članic skupaj z Islandijo in Norveško. **Evropske in mednarodne informacije** nadzoruje Infodoc.

Večjezikovne zbirke vsebujejo **raziskovalna poročila, zakonodajo, statistiko in primerjalne študije**. Gre za tematike iz programa »Izobraževanje in usposabljanje 2010«, kot so: sistemi usposabljanja, priznavanje kvalifikacij, samostojni poklici, poklicno usmerjanje, vseživljenjsko učenje in usposabljanje vodij usposabljanja.

Ciljne skupine so EU in nacionalni oblikovalci politik, družbeni partnerji, strokovni delavci, organizacije za usposabljanje in raziskovanje, univerze, študentje in državljani.

Podatkovna baza sistemov poklicnega izobraževanja in usposabljanja (*Vocational Education and Training – VET*) in njihovega razvoja

eKnowVet je Cedefopova podatkovna baza za strukturiranje in predstavljanje informacij o sistemih poklicnega izobraževanja in usposabljanja (VET) v 27 evropskih državah (države članice EU skupaj z Islandijo in Norveško). Podatkovna baza eKnowVet združuje teme o VET in zajema tri večje informacijske točke.

- Vsako leto so pripravljene in posodobljene pregledi **nacionalnih sistemov VET** (tematski pregledi). Za opis glavnih značilnosti sistemov VET se uporablja enotna metodologija, kar omogoča transnacionalno pridobivanje informacij.
- **Tematske analize** prikazujejo poglobljene opise vsake tematike za vsako državo. Upoštevana je skupna metodologija, ki omogoča transnacionalno pridobivanje podatkov.
- **Primerljive predstavitve** omogočajo transnacionalne primerljive informacije o različnih temah.

Informacije o vsaki temi ali podtemi so na voljo za posamezno državo ali skupine držav. Večino informacij zbere Cedefopovo omrežje nacionalnih konzorcijev (ReferNet). Pri posebnih temah so sodelovali tudi drugi strokovnjaki VET; temi o usmerjanju in svetovanju so se pridružili strokovnjaki za usmerjanje, ki so pogodbeno dogovorjeni s Cedefopom, OECD-jem in ETF-jem.

Kratki opisi (tesno povezani s tematskimi pregledi) so pripravljene za države, ki predsedujejo Svetu EU, dobiti pa jih je mogoče v knjigarni.

Informacije o sistemih izobraževanja in usposabljanja je mogoče najti tudi na spletni strani informacijskega omrežja o izobraževanju v Evropi Eurydice³² predvsem v poročilih, ki opisujejo »Strukture izobraževanja, poklicnega usposabljanja in sisteme izobraževanja odraslih v Evropi« in ki jih s skupnimi močmi pripravljata omrežji Eurydice in Cedefopov ReferNet.

³² http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php

8.3 Skupni raziskovalni center (JRC)

Joint Research Centre – JRC: <http://www.jrc.ec.europa.eu>

Leta 1957 sta bili sklenjeni dve Rimski pogodbi: s prvo je bila ustanovljena Evropska gospodarska skupnost (EGS), z drugo pa Evropska skupnost za atomsko energijo (Euratom). **Skupni raziskovalni center** je bil izvirno ustanovljen s pogodbo Euratom. Euratom si namreč prizadeva za večjo nuklearno varnost v Evropi, Skupni raziskovalni center pa k temu že od nekdaj prispeva s svojimi raziskavami.

Skupni raziskovalni center (JRC) se je razširil še na druga področja, pomembna za oblikovanje politik, kot so naravoslovje, energija in varstvo potrošnikov. Iz povsem raziskovalne organizacije, ki se je doslej ukvarjala predvsem z nuklearno energijo, se je JRC **spremenil v raziskovalno organizacijo, ki podpira politiko po meri uporabnikov**. Danes je JRC tesno povezan z Evropskim raziskovalnim prostorom (*European Research Area – ERA*) in zakonodajnim postopkom EU. Dva inštituta JRC se ukvarjata z raziskovanjem izobraževanja in usposabljanja.

8.3.1 Inštitut za tehnološke študije prihodnosti (IPTS)

Institute For Prospective Technological Studies – IPTS: <http://ipts.jrc.ec.europa.eu/>

Inštitut za perspektivne tehnološke študije (IPTS) je eden od sedmih znanstvenih inštitutov Skupnega raziskovalnega centra Evropske komisije (JRC). IPTS ima sedež v španskem mestu **Sevilla**. Od leta 1994 IPTS spodbuja in omogoča boljše razumevanje povezav med **tehnologijo, gospodarstvom in družbo**. Prednostna naloga inštituta je, da zagotovi podporo po meri uporabnika pri oblikovanju politike EU, in sicer z iskanjem znanstvenih odgovorov na politična vprašanja socialno-ekonomskih in znanstvenih oziroma tehnoloških razsežnosti.

IPTS v glavnem opravlja svoje delo na zahtevo drugih generalnih direktorats Evropske komisije. V zadnjih letih je bilo nekaj projektov izvedenih tudi za Evropski parlament. IPTS tesno sodeluje z drugimi inštituti Skupnega raziskovalnega centra in mnogimi partnerji po celi Evropi. Poglavitne naloge inštituta so analiziranje mogočih politik in ocenjevanje njihovih učinkov, analiziranje socialno-ekonomske strukture **novih tehnologij**, zagotavljanje tehnološko-ekonomskih orodij in podlag njihovim uporabnikom, vse z izmenjavo informacij in sklepanjem kompromisov med oblikovalci politik in interesnimi skupinami o precej zapletenih tehnološko-ekonomskih vprašanjih (tako imenovane »*bureau services*«).

Delovni program inštituta, sestavljajo ga »akcije« (oziroma makro projekti), vsebuje raziskovalno politiko in tehnološko-ekonomska predvidevanja, trajnostni razvoj, industrijske in čiste tehnologije, energijo, transport, kmetijstvo in razvoj podeželja, naravoslovje in **informacijsko družbo**. Naloge enega od oddelkov »**Znanje za rast**« je strateško tehnološko-ekonomsko obveščanje, ki temelji na dokazih, za oblikovanje politik v razvoju konkurenčnega in ustreznega **na znanju temelječega gospodarstva in družbe v Evropi**. Analize oddelka se nanašajo na »trikotnik znanja« (raziskave – inovacije – izobraževanje), kar je ključnega pomena pri nadaljnjem razvoju Evropskega raziskovalnega prostora (ERA).

8.3.2 Center za raziskave vseživljenjskega učenja (CRELL)

Centre for Research of Lifelong Learning – CRELL: <http://crell.jrc.ec.europa.eu/>

CRELL (Center za raziskave vseživljenjskega učenja) združuje raziskovalce pri oblikovanju razumljivega in skladnega evalvacijskega okvira za izobraževanje in usposabljanje v Evropi, s katerim bi oblikovalce politik v nacionalnih sistemih usmerili k večji učinkovitosti, uspešnosti in pravičnosti. CRELL je začel delovati avgusta 2005. Sponzorira ga Generalni direktorat za izobraževanje in kulturo Evropske komisije (DG EAC), koordinira pa Skupni raziskovalni center Evropske komisije (DG JRC).

CRELL-ovi raziskovalci po vsej Evropi se povezujejo v **mreže strokovnjakov** za: aktivno državljanstvo; učenje učenja; poklicno izobraževanje in usposabljanje; investiranje v šolstvo in vodenje vzgoje in izobraževanja. Mreže zbirajo znanje, analizirajo in zbirajo podatke za razvoj **raziskav** in **kazalnikov**. CRELL sodeluje z drugimi mrežami in mednarodnimi organizacijami, kot sta **IEA** in **OECD**.

Raziskovalna področja

- Preiskovanje vpliva IKT na uspešnost izobraževanja
- Merjenje in spremljanje ključnih kompetenc
- Aktivno državljanstvo in učni koncepti
- Merjenje učenja za učenje
- Izobraževanje za inovacije in inovacije za izobraževanje
- Poklicno izobraževanje in usposabljanje
- Razvoj aplikacij e-ocenjevanja v izobraževanju in usposabljanju
- Razvoj kazalnikov za učence s posebnimi izobraževalnimi potrebami

Poročila

- Izboljšati zbirko kazalnikov za spremljanje razvoja v poklicnem izobraževanju in usposabljanju v Evropi
- Razvrščanje visokega šolstva: vprašanja moči in kritičnega ocenjevanja
- Uspešnost univerzitetnih diplomantov na trgu dela: dokazi iz Italije
- Učenje učenja: Kaj je to in ali ga lahko izmerimo? Pregled rezultatov triletnega projekta CRELL/DG EAC
- Ali formalno izobraževanje vpliva na vedenje, povezano z aktivnim državljanstvom? Da, predvsem terciarno izobraževanje.
- »O raziskovalnem programu računalniškega ocenjevanja – izzivi in potrebe po merjenju učinkov v evropskem izobraževanju«. Vpogled v različne razsežnosti računalniškega ocenjevanja in rabo kakovostnih meril.
- Učenje učenja in družbene kompetenc: različni vrednosti ali dve plati istega kovanca? Raziskuje razmerja med tema dvema kompetencama, zlasti v povezavi s potrebo po dejavnejšem državljanstvu in vseživljenjskem učenju v Evropi.
- Merjenje družbenih kompetenc v Evropi: sestavljeni kazalnik, ki temelji na študiji IEA o državljski vzgoji iz leta 1999 za 14-letne šolarje. Rezultati prikazujejo, da je v državah z dolgim stabilnim demokratičnim režimom odnos mladih do sodelovanja in državljskih vrednot precej slab.
- Vloga šolskega vodstva pri dosežkih učencev: ugotovitve iz projekta TIMSS2003. Ključni rezultati študije kažejo, da lahko posebej usposobljeni ravnatelji zmanjšajo vpliv družinskega socialno-ekonomskega položaja na uspeh učencev.

8.4 Mreža evropskih strokovnjakov za ekonomiko izobraževanja (EENEE)

European Expert Network on the Economics of Education – EENEE: <http://www.education-economics.org/>

Mreža evropskih strokovnjakov za ekonomiko izobraževanja (EENEE) je mreža mednarodno priznanih **ekonomistov na področju izobraževanja**, s katero sodeluje Komisija že od leta 2004. Mreža svetuje Komisiji pri analiziranju izobraževalnih politik in reform ter njihovem vplivu za nadaljnji razvoj politik na nacionalni in evropski ravni.

EENEE dopolnjuje delo mreže **NESSE** in **CRELL**. EENEE se ukvarja z dejavnostmi za razvoj politik, npr. pripravo vplivnega Poročila Komisije o »Uspešnosti in pravičnosti izobraževalnih sistemov v Evropi«³³.

Poleg tega pa EENEE podpira tudi dejavnosti za vzajemno učenje, pri čemer oblikovalci politik iz več držav članic izmenjujejo informacije in znanje o dobrih praksah politik.

Poročila: EENEE v imenu Evropske komisije sestavi do štiri analitična poročila na leto. Vsako obravnava svojo temo iz ekonomike izobraževanja, pri čemer ponuja pregled literature in kritično oceno rezultatov.

- Uspešnost in pravičnost sistemov izobraževanja in usposabljanja v Evropi
- Stroški šolskega neuspeha – študija izvedljivosti
- Prihodnost sistemov izobraževanja in usposabljanja v Evropi: ključni izzivi in njihova uveljavitev
- Vzroki in posledice sprememb pri potrebah po znanju in spretnostih na trgu dela

8.5 Mreža strokovnjakov ved o izobraževanju in usposabljanju (NESSE)

Network of Experts on the Social Sciences of Education and Training – NESSE: <http://www.nesse.fr/nesse>

Poslanstvo: Mreža strokovnjakov za socialne vidike izobraževanja in usposabljanja (NESSE) je mreža mednarodno priznanih raziskovalcev, ki raziskujejo družbene vidike izobraževanja in usposabljanja. Svetujejo Komisiji pri analiziranju izobraževalnih politik in reform in njihovem vplivu na nadaljnji razvoj na nacionalni in evropski ravni.

NESSE, ustanovljena konec leta 2006, podpira dejavnosti za razvoj politik; pripravila je Poročilo Komisije z naslovom »Šole za 21. stoletje«. Poleg tega sodeluje tudi pri **dejavnostih za vzajemno učenje**, pri čemer oblikovalci politik iz več držav članic izmenjujejo informacije in znanje o dobrih praksah (gre predvsem za delo skupine o »Dostopu do izobraževanja in socialni vključenosti v vseživljenjsko učenje«).

NESSE dopolnjuje delo mreže **EENEE** in **CRELL**.

Teme: Družbeni vidiki izobraževanja in usposabljanja

- Pravica, enake možnosti in pravičnost
- Pravica do izobraževanja in boj proti diskriminaciji
- Izobraževanje in migracije
- Vodenje izobraževanja

³³ <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=REPORT&reference=A6-2007-0326&language=SL>

- Okolje z omejenimi možnostmi in prednostne izobraževalne politike
- Raziskave, politika in praksa
- Visokošolsko izobraževanje in globalizacija
- Ključne kompetence in reforma kurikulumu
- Evalvacija in standardizacija
- Učitelji in poučevanje
- Starši in šole
- Usposabljanje, delo in vseživljenjsko učenje

8.6 Evropska fundacija za usposabljanje (ETF)

European Training Foundation – ETF: <http://www.etf.europa.eu/>

Evropska fundacija za usposabljanje (ETF) je agencija EU, ki pomaga **partnerskim državam Unije** razviti sisteme izobraževanja in usposabljanja. ETF pomaga tudi državam v prehodu in državam v razvoju prenoviti njihove sisteme izobraževanja, usposabljanja in trga dela v okviru politike zunanjih odnosov EU. Delo fundacije temelji na razumevanju, da **vseživljenjsko učenje** lahko znatno prispeva k večji blaginji, trajnostni rasti in spodbujanju družbene vključenosti v gospodarstva v prehodu. ETF je bila ustanovljena leta 1990 v italijanskem Torinu.

Dejavnosti ETF so razvrščene okoli serije projektov, ki se izvajajo v partnerskih državah, da bi olajšali **reformo** sistemov poklicnega izobraževanja in usposabljanja in zaposlovanja. Vse izvajane dejavnosti ETF ponujajo storitve za Evropsko komisijo, njihove partnerske države in države članice EU.

ETF izdaja revijo z naslovom »**Live&Learn**« (»Živi in se uči«), ki izide trikrat na leto in bralcu ponuja vpogled v različna delovna področja fundacije ETF in mnoge teme, pri katerih sodeluje. Članke in druge prispevke v reviji Live&Learn pogosto pripravljajo strokovnjaki za poklicno usposabljanje in trg dela, ki delajo neposredno za ETF ali pa so z ETF povezani prek sodelovanja pri eni od dejavnosti fundacije. Revija je brezplačna, izhaja pa v angleškem, francoskem in ruskem jeziku.

8.7 Evropsko omrežje o politikah za izobraževanje učiteljev (ENTEP)

European Network on Teacher Education Policies – ENTEP: <http://entep.bildung.hessen.de/>

Evropska mreža o politikah za izobraževanje učiteljev (ENTEP) je bila uradno vzpostavljena na mednarodni konferenci med portugalskim predsedovanjem; organizirana je bila od 22. do 23. maja 2000 v mestu Loulé (Algarve). Portugalski minister za šolstvo pa jo je svojim kolegom v državah članicah EU predlagal že julija leta 1999 in jih povabil k skupni ustanovitvi **mreže**, s katero bi razvili **politično dimenzijo izobraževanja učiteljev** v Evropi in vanjo pritegnili vse pomembne akterje.

Ministri za šolstvo 14 držav članic EU (Avstrije, Belgije, Danske, Finske, Francije, Nemčije, Grčije, Irske, Italije, Portugalske, Španije, Švedske, Nizozemske, Združenega kraljestva) in Evropska komisija so se pridružili tej pobudi in imenovali svoje **predstavnike**. Luksemburg se jim je pridružil nekoliko pozneje, leta 2003 pa so k sodelovanju povabili še deset novih držav članic.

Cilj mreže ENTEP je spodbujati sodelovanje med državami članicami EU pri **politikah o izobraževanju učiteljev** v povezavi s programi začetnega izobraževanja, usposabljanja na delu in stalnega strokovnega razvoja, in sicer zato, da bi:

- se z **analiziranjem in primerjanjem** politik in drugih vprašanj ter z izmenjavanjem dobrih praks učili drug od drugega;
- spodbudili **razprave in analizirali** politične pobude, povezane z izobraževanjem učiteljev in izvedene na nacionalni in evropski ravni;
- prispevali:
 - h **kakovostnejšemu** izobraževanju učiteljev; s tem bi izboljšali tudi kakovost izobraževanja in usposabljanja v Evropski uniji tako, da bi bilo kos izzivom vseživljenjskega učenja v na znanju temelječi družbi;
 - k razvoju **evropske dimenzije** izobraževanja in drugih elementov, ki bi lahko bili skupni programom izobraževanja učiteljev;
 - k izboljšanju javne podobe poklica učitelja;
 - k izboljšanju medsebojnega zaupanja v kvalifikacijah za poučevanje, ki jih podeljujejo države članice;
 - k spodbujanju mobilnosti učiteljev v Evropski uniji.

ENTEPE razvija dejavnosti na področju politik izobraževanja učiteljev, vendar pa ne gre za skupino za odločitve ali skupino strokovnjakov. To je pravzaprav **svetovalna** oziroma referenčna skupina, ki dela kot "preučevalno telo Evropske komisije in posamezne države članice. Skupina ponuja raznoliko znanje in strokovne izkušnje.

Publikacije: Politike izobraževanja učiteljev v Evropski uniji, Zbornik konference o politikah izobraževanja učiteljev v Evropski uniji in kakovost vseživljenjskega učenja. Uredil Bártolo Paiva Campos. Lizbona 2000.

Vloga dodiplomskega in podiplomskega študija in raziskav v reformnih politikah o izobraževanju učiteljev v Evropski uniji. Uredil Per-Olof Erixon, GUn-Marie Franberg in Daniel Kallos. Univerza Umea 2001.

Strategije sprememb v izobraževanju učiteljev. Evropska stališča. Zbornik konference ENTEPE/BLK s Pedagoške akademije Feldkirch januarja 2002. Uredil Otmar Gassner. Feldkirch: Paedagogische Akademie 2002.

8.8 Omrežje evropskih oblikovalcev politik za evalvacijo izobraževalnih sistemov (EVA)

European Network of policy makers for the evaluation of education systems – EVA:

<http://www.welcomeurope.com/default.asp?id=1520&idreseau=91>

Evropska komisija in države članice zaradi lastnih potreb, pa tudi zato, da ohranjajo evropsko kulturo ter vzdržujejo metodologijo in tehnologijo za **evalviranje, spremljanje in nadzorovanje**, že več let tesno sodelujejo. **Omrežje evropskih oblikovalcev politik za evalvacijo izobraževalnih sistemov (EVA)** je bilo ustanovljeno prav zato, da takšno sodelovanje olajša in ga še spodbuja.

Za oblikovanje te mreže so se odločili na sestanku višjih državnih uradnikov za šolstvo med francoskim predsedovanjem Evropski uniji leta **1995**. Ta mreža je **medvladna skupina članov**, ki so jih takrat imenovala posamezne države prek Odbora za izobraževanje.

Oddelek francoskega šolskega ministrstva za načrtovanje in razvoj je odgovorno za upravljanje z Mrežo in za urejanje, izdajanje in širjenje časopisa mreže EVA z naslovom EVALUATION

(Evalvacija). Člani mreže se zberejo dvakrat na leto na plenarnem zasedanju. Mreža je sicer neformalna, a tesno povezana z Evropsko komisijo. Njen namen je spodbujati **izmenjavo informacij** o reformah in inovacijah pri evalvacijah in spremljanju izobraževanja v Evropski Uniji; oblikovati, olajšati in dajati pobude za aktivnejše evropsko sodelovanje pri evalvacijah in spremljanju izobraževanja v Evropski uniji.

Mreža določi in izpelje projekte, ki zajemajo več držav (okoli 30 članic) bodisi na medvladni ravni bodisi na podlagi razpisov Evropske komisije, razvija metodološko delo, izdaja časopis in organizira srečanja, seminarje in konference.

8.9 Mreža študijskih obiskov

Študijski obiski so pomembna skupna dejavnost Programa vseživljenjsko učenje 2007–2013. Študijski obiski na evropski ravni pripomorejo k **razvoju politik in sodelovanju** na področju vseživljenjskega učenja, predvsem v kontekstu lizbonskega procesa in programa »Izobraževanje in usposabljanje 2010« ter bolonjskega in kopenhagenskega procesa in njunih naslednikov.

Študijski obisk je kratkotrajen obisk (od tri do pet dni) manjše skupine strokovnjakov in odločevalcev, ki predstavljajo različne skupine izobraževanja in poklicnega usposabljanja. Skupine navadno sestavlja 10 do 15 udeležencev. Študijski obiski so organizirani na lokalni ali regionalni ravni, koordinira pa jih nacionalna agencija (v Sloveniji CMEPIUS). Program je odprt za vse državljane in prebivalce s stalnim prebivališčem v 27 državah članicah, državah EFTA (Islandiji, Lihtenštajnu, na Norveškem) in državah kandidatkah (Turčiji). Študijski obiski so tudi diskusijski forumi za izmenjavo mnenj in učenje o temah skupnega interesa in o evropskih in nacionalnih prednostnih nalogah. Udeleženci z izmenjavo inovativnih idej in praks spodbujajo kakovost in preglednost njihovih sistemov izobraževanja in usposabljanja. Med študijskimi obiski imajo udeleženci možnost, da sklenejo strokovne vezi in poznanstva, ki bi jih v prihodnosti lahko uporabili pri razvijanju novih projektov in oblikovanju mrež.

9 Institucije, ki delujejo v evropskem interesu

Akcija Jean Monnet (EACEA)³⁴ podpira šest institucij, od katerih vsaka na svoj način prispeva k procesu evropske integracije prek svojih dejavnosti na področju izobraževanja in usposabljanja.

9.1 Evropski kolidž (*College of Europe*)

<http://www.coleurop.be>

Evropski kolidž je bil ustanovljen v belgijskem mestu **Bruges** leta 1949 kot institucija za podiplomsko usposabljanje na področju evropskih študij. Leta 1992 so na povabilo poljske vlade postavili še drugo institucijo v Natolinu (Varšava, Poljska). Evropski kolidž izvaja zahteven **akademski študij**, povezan z evropskim združevanjem; ukvarja se s prenosom znanja, oblikovanjem multikulturnega učnega okolja, vzpostavljanjem mrež, partnerstev in javnega prostora za razprave in analize evropskih vprašanj. Kolidž izvaja **desetmesečni študijski program za pridobitev magisterija** (Master degree) iz evropskih študij različnih smeri: evropskega prava, ekonomije, politike in javne uprave ter evropskih nadaljevalnih interdisciplinarnih študij (Natolin). Poleg teh pa organizira tudi seminarje in tečaje usposabljanja za vodilne in javne uslužbence.

9.2 Evropski univerzitetni inštitut (EUI)

European University Institute – EUI: <http://www.iue.it/>

Evropski univerzitetni inštitut (EUI) so kot medvladno institucijo ustanovile države članice leta 1975, sedež pa ima v **Firencah** (Italija). Inštitut s svojim podiplomskim izobraževanjem in raziskovalnimi dejavnostmi prispeva k **razvoju evropske kulturne in znanstvene dediščine**. Med naloge in cilje EUI spadajo tudi razvoj Evrope in njenih ustanov ter povezava z neevropskimi civilizacijami. Študentje lahko podiplomski študij končajo z doktorsko diplomom iz prava, ekonomije, političnih in družbenih ved ter zgodovine in civilizacije. Poleg tega so na voljo tudi podoktorski raziskovalni programi, Center za zahtevnejše študije Roberta Schumana (*Robert Schuman Centre for Advanced Studies*) pa se ukvarja z interdisciplinarnim raziskovanjem in spodbuja delo s sodobnimi izzivi evropske integracije.

9.3 Evropski inštitut za javno upravo (EIPA)

European Institute of Public Administration – EIPA: <http://www.eipa.nl>

Evropski inštitut za javno upravo (EIPA) so leta 1981 ustanovile države članice, sedež pa ima v **Maastrichtu** (Nizozemska). Cilj inštituta EIPA je prispevati k razvoju in širjenju **znanja o postopkih in politikah sprejemanja odločitev EU**, o organizaciji in delovanju nacionalnih in regionalnih **javnih uprav** ter o različnih komponentah **javnega upravljanja**. Pri doseganju teh ciljev pa EIPA ponuja poklicno usposabljanje za državne in evropske uradnike, ukvarja se tudi z uporabnimi raziskavami in svetovanjem.

³⁴ *The Jean Monnet Programme: understanding European integration* - http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/doc88_en.htm

9.4 Akademija evropskega prava (ERA)

Europäische Rechtsakademie Trier – ERA: <http://www.era.int/www/en>

Akademijo evropskega prava s sedežem v mestu **Trier** (Nemčija) so leta 1992 ustanovili Veliko vojvodstvo Luksemburg, nemška pokrajina Porenje-Pfalz, mesto Trier in Združenje za promocijo (*Promotion Association*). Od takrat so se ustanovi pridružile številne države. Cilj akademije ERA je omogočiti posameznikom in oblastem, da poglobijo znanje o evropskem pravu, predvsem pa o pravu Skupnosti in njegovi rabi, ter prispevajo k medsebojni izčrpnosti izmenjavi izkušenj.

V okviru različnih področij evropskega prava in prava Skupnosti je na voljo raznolik program izobraževanja in usposabljanja za pravne strokovnjake, kot so sodniki, državni tožilci, odvetniki podjetij, odvetniki v odvetniških pisarnah in upravni odvetniki v javnem sektorju.

9.5 Mednarodni center za evropsko usposabljanje (CIFE)

Centre international de Formation européenne – CIFE: <http://www.cife.org>

Center je bil ustanovljen leta 1954 v **Nici** (Francija). Cilj centra CIFE je izobraževanje in usposabljanje, izvedba študij in raziskav o evropskem poenotenju, svetovnem poenotenju, federalizmu, regionalizmu in spremembah v sodobnih družbah. Med dejavnosti, ki jih izvaja CIFE, spadajo tudi dolgoročni programi (Evropska spletna akademija, M.A. iz evropskih in mednarodnih študij, večerna šola EU), poletne univerze, seminarji (za študente/učitelje), konference in publikacije.

9.6 Evropska agencija za razvoj izobraževanja oseb s posebnimi potrebami

European Agency for Development in Special Needs Education: <http://www.european-agency.org/>

Evropska agencija za razvoj izobraževanja oseb s posebnimi potrebami je v mestu **Odense** (Danska), ustanovljena pa je bila ob koncu programa Helios II (1993-1996). Agencija je bila ustanovljena na pobudo danskega Ministrstva za šolstvo, ki ga je podprlo še 15 držav članic skupaj z Norveško in Islandijo. Agencija je neodvisno samoupravno evropsko telo, ki so ga ustanovila šolska ministrstva in omogoča **sodelovanje na področju izobraževanja oseb s posebnimi potrebami**. Zdaj pri delu Agencije sodeluje 28 držav članic (Avstrija, Belgija [flamska in francoska skupnost], Ciper, Češka, Danska, Estonija, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Madžarska, Islandija, Irska, Italija, Latvija, Litva, Luksemburg, Malta, Nizozemska, Norveška, Poljska, Portugalska, Slovenija, Španija, Švedska, Švica, Združeno kraljestvo). Agencijo podpirata tudi Evropska komisija in Evropski parlament.

Cilj Agencije je **izboljšati kakovost** izobraževanja oseb s posebnimi potrebami in vzpostaviti dolgoročno evropsko sodelovanje na tem področju. Cilje dosega predvsem z zbiranjem, obdelovanjem, analiziranjem in širjenjem pomembnih informacij. Osrednja ciljna **skupina** Agencije so oblikovalci politik, strokovnjaki in poklici, ki vplivajo na politiko in prakso izobraževanja oseb s posebnimi potrebami v Evropi.

Referenčna točka za sodelovanje z Agencijo je na Ministrstvu za šolstvo in šport.

10 Študije in raziskovalni projekti, ki jih financira Evropska unija

10.1 Raziskovalni projekti o izobraževanju, ki jih financira Generalni direktorat za raziskave v izobraževanju (četrti in peti okvirni program EU za raziskave)

Prof. Sally Power, Director of Research, School of Social Sciences, Cardiff University, UK. *Policy Synthesis of EU Research Results, Series, No 4: Education*. Directorate-General for Research, 2007.

10.2 Študije po naročilu DG EAC (od leta 2004)³⁵

- Eurotrainer: Študija o vodenju usposabljanja VET v podjetjih (januar 2008)
- Ob Maastrichtskem komunikeju: razvoj pri odpiranju poti VET in njegova vloga pri vključevanju na trg dela (marec 2008)
- Poklici izobraževanja odraslih v Evropi (avgust 2008)
- Odzivi ECVET – študija o implementaciji in razvoju sistema ECVET za začetno poklicno izobraževanje in usposabljanje (oktober 2007)
- Povezava ECVET – študija o izvedljivosti sistema ECVET za vajence (testna faza) (februar 2007)
- Rezultati pobude e-učenja (junij 2007)
- Šolanje otrok popotnikov v Evropski uniji (januar 2008)
- Vpliv šolskih partnerstev Comenius na sodelujoče šole (2007)
- Analiza učinkov programa mobilnosti LEONARDO DA VINCI na mlade pripravnike in zaposlene ter vpliv socialno-ekonomskih dejavnikov (maj 2007)
- Raznolikost poučevanja jezikov v Evropski uniji (september 2006)
- Študija o evropskem visokošolskem izobraževanju: »Modeli donosnosti in financiranja v Evropi« (januar 2007)
- Študija: »Obseg in vpliv reforme vodenja visokošolskega izobraževanja po Evropi« (2007)
 - Prvi del: Primerjalna analiza in kratak povzetek
 - Drugi del: Povzetki hitrih raziskav o reformah vodenja v 32 evropskih državah
 - Tretji del: Pet študij o reformah vodenja
 - Četrti del: Rezultati raziskave o reformi vodenja
- Študija: »Obseg in vpliv reforme kurikuluma visokošolskega izobraževanja po Evropi« (2007)
 - Prvi del: Primerjalna analiza in kratak povzetek
 - Drugi del: Povzetki hitrih raziskav o reformi kurikuluma v 32 evropskih državah
 - Tretji del: Pet študij o reformi kurikuluma
 - Četrti del: Rezultatu raziskave o reformi kurikuluma
- Študija o izobraževanju za aktivno državljanstvo (februar 2007)
- Povezovanje svetov dela in izobraževanja prek Tempusa (2007)
- Študija o medkulturnih spretnostih, ki se poučuje pri tujih jezikih na posameznih stopnjah obveznega izobraževanja in usposabljanja v Evropski uniji (december 2006)
- Poročilo o vplivu IKT – pregled študij vpliva IKT na šole v Evropi (december 2006)
- Študija o ponudnikih izobraževanja odraslih (december 2006)
- Mobilnost učiteljev in vodij usposabljanja (december 2006)
- Ocenjevanje znanja in spretnosti odraslih v Evropi – študija o izvedljivosti (oktober 2006)
- Ključni izobraževalni kazalniki na področju socialne vključenosti in uspešnosti
- Trendi in vprašanja o izobraževanju odraslih v Evropi (avgust 2006)
- Študija o dostopu do izobraževanja in usposabljanja (december 2005)
- Študija o porabi zasebnega gospodinjstva za izobraževanje in usposabljanje (december 2005)
- Študija o temeljnem znanju in spretnostih – razlaga uspešnosti učencev (november 2005)
- Študija o učencih, ki predčasno zapustijo obvezno izobraževanje (september 2005)
- Raziskovanje virov financiranja za vseživljenjsko učenje (december 2004)
- Določanje strategije za neposredno evalvacijo znanja (november 2004)

³⁵ http://ec.europa.eu/education/more-information/moreinformation139_en.htm

10.3 Študije in omrežja pod okriljem EACEA³⁶

(Aktivnost 1: Sodelovanje politik in inovacij v vseživljenjskem učenju – *Policy cooperation and innovation in Lifelong Learning (KA1)*)

V Vseživljenjskem učenju je najpomembnejša podpora razvoju politik in sodelovanju predvsem v kontekstu lizbonskega procesa in delovnega programa »Izobraževanje in usposabljanje 2010« ter bolonjskega in kopenhagenskega procesa in njunih naslednikov.

Glavna naloga je pripraviti **primerjalno analizo** izobraževalnih sistemov v EU in zagotoviti zadosten nabor **primerljivih podatkov, statistik in analiz**, ki bi spodbudili razvoj politik za vseživljenjsko učenje, ter spremljati napredek pri uresničevanju ciljev.

Program »Študije in primerjalne raziskave« želi:

- podpreti načrt »Izobraževanje in usposabljanje 2010«, in sicer z evropskimi študijami in primerjalnimi raziskavami o izobraževanju in usposabljanju;
- prispevati k oblikovanju politik, ki temeljijo na dokazih, z ustvarjanjem vrhunškega znanstvenega znanja o specifičnih področjih izobraževanja in usposabljanja;
- podpirati ustvarjanje raziskovalnih konzorcijev in sodelovanje med evropskimi raziskovalnimi inštituti in raziskovalci na terenu.

Študije, izbrane na razpisu 2008:

- Pädagogische Hochschule Freiburg. Pripravljen na delo: razvijanje poslovnih kompetenc v šoli;
- Universidad del Pais Vasco/Euskal Herriko Unibertsitatea: Kreativno učenje in mreženje za evropske inovacije;
- Università degli Studi di Bergamo. Construction d'indicateurs de la participation des parents dans l'enseignement obligatoire: Oblikovanje kazalnikov o sodelovanju staršev pri obveznem izobraževanju;
- Fondazione Aldini Valeriani per lo Sviluppo della Cultura tecnica: Evropsko raziskovanje kompetenc za večjo konkurenčnost;
- Universidad Politecnica de Valencia: Evropski indikatorji in metodologija razvrščanja za raziskovalno poslanstvo univerze;
- Hochschul-Informationssystem GMBH: Evroštudent IV Socialna dimenzija evropskega visokošolskega izobraževanja;
- Evropska mreža izobraževalnih središč za upravljanje kulture (*European Network of Cultural Administration Training Centres – ENCATC*): Mobilnost in učenje umetnikov.

10.4 Druge akcije

10.4.1 Pobuda EUROPASS

Europass je pobuda, ki omogoča državljanom, da povsod v Evropi predstavijo svoje kvalifikacije in znanje. Ta pobuda želi izboljšati preglednost kvalifikacij, pridobljenih z vseživljenjskim učenjem, in tako olajšati poklicno mobilnost po Evropski uniji. Dokumente Europass ureja in podpira **mreža Nacionalnih centrov Europass (*National Europass Centres – NECs*)**, ki so jih določile države članice EU. EACEA pa je pod vodstvom DG EAC odgovorna za upravljanje operativnih finančnih sredstev, povezanih z delom Nacionalnih centrov Europass.

³⁶ http://eacea.ec.europa.eu/llp/ka1/policy_cooperation_innovation_en.php

10.4.2 Omrežje EUROGUIDANCE

Euroguidance je mreža nacionalnih centrov za poklicno usmerjanje, ki jo je ustanovila Evropska komisija, da bi spodbudila evropsko dimenzijo pri poklicnem usmerjanju in zagotovila kakovostne informacije o mobilnosti ter tako podprla transnacionalno mobilnost ljudi pri izobraževanju in usposabljanju po Evropski uniji. EACEA pa je pod vodstvom DG EAC odgovorna za upravljanje operativnih finančnih sredstev, povezanih z delom nacionalnih centrov Euroguidance.

10.4.3 Omrežje NARIC

<http://www.enic-naric.net/>

Omrežje NARIC je bilo na pobudo Evropske komisije, oblikovano leta 1984, z namenom izboljšati priznavanje akademskih diplom in študijskih obdobj v sodelujočih državah programa Vseživljenjskega učenja. Referenčna točka Enic-Naric v Sloveniji je na Ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo (Sektor za priznavanje izobraževanja ENIC/NARIC).

Omrežje za kazalnike v vzgoji in izobraževanju

Ta akcija je usmerjena predvsem v sektorje/področja, kjer podatkovne zbirke že obstajajo oziroma so raziskave EU že v načrtu, njen cilj pa je nadalje razviti in kasneje predložiti Svetu **kazalnike** za učinkovitost vlaganj, IKT, mobilnost, izobraževanja odraslih, učiteljev in vodij usposabljanja, poklicno izobraževanje in usposabljanje, socialno vključenost in aktivno državljanstvo. Gre za posebno akcijo, ki spada med tako imenovane monopolne akcije, naslovljene na ministrstva in z njimi povezane organe, ki pa morajo kot potencialni upravičenci predložiti vlogo za nepovratna sredstva v določenem roku.

11 OMREŽJE EURYDICE

Eurydice – Network on education systems and policies in Europe:

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php

Nacionalna Eurydice enota Slovenija deluje v Uradu za razvoj šolstva pri Ministrstvu za šolstvo in šport:

<http://www.eurydice.si/>

Omrežje za izmenjavo informacij o vzgoji in izobraževanju Eurydice že od leta 1980 zbira, obdeluje in objavlja informacije in analize v podporo evropskemu sodelovanju. Omrežja zagotavlja natančne in obsežne popise izobraževalnih sistemov svojih članic, primerjalne analize o številnih vidikih šolstva in visokega šolstva ter statistiko izobraževanja in indikatorje (v sodelovanju z Eurostatom).

Pred letom 2008 je delo omrežja vodila Evropska enota (zasebna raziskovalna pogodbenica), 16. septembra 2008 pa je koordinacijo prevzela Izvršna agencija za izobraževanje, kulturo in avdiovizualne vsebine (EACEA). Nov strateški načrt delovanja Eurydice do leta 2020 predvideva, da bo Eurydice omrežje še nadalje zagotavljalo strokovno oporo politikam in odločanju na evropski in nacionalnih ravneh, še zlasti v kontekstu izobraževanja in usposabljanja 2020 (ET 2020).

11.1 Eurydice informacije, statistike, analize in primerjalne študije

Nacionalni opisi izobraževalnih sistemov (*Eurybase – Descriptions of Education Systems*)

- *National Education System Descriptions - Eurybase* (obsežni in izčrpni opisi nacionalnih izobraževalnih sistemov, ki se posodablajo na vsaki dve leti)
- *Structures of Education and Training Systems in Europe* (nekoliko krajši opisi izobraževalnih sistemov, ki se posodablajo na vsaki dve leti)
- *National System Overviews* (kratki opisi izobraževalnih sistemov, ki se posodablajo na pol leta)

Reference Material: *The organisation of school time and academic time in higher education* (ki se posodablja vsako leto pred začetkom novega šolskega oziroma študijskega leta)

Tematske študije (*Thematic studies*)

- *Gender Differences in Educational Outcomes* (junij 2010); tudi v slovenščini: Razlike med spoloma v izobraževalnih dosežkih
- *Focus on Higher Education 2009/10: The impact of the Bologna Process*
- *Education on Online Safety in Schools in Europe*
- *Early Childhood education and care : Tackling social and cultural inequalities* (2009); tudi v slovenščini: Predšolska vzgoja in varstvo v Evropi: odpravljanje socialne in kulturne neenakosti
- *Higher Education in Europe 2009 : Developments in the Bologna process* (2009)
- *Integrating Immigrant Children into Schools in Europe: Measures to foster communication with immigrant families and heritage language teaching for immigrant children* (2009)
- *National testing of pupils in Europe : Objectives, Organisation, and Use of results* (2009); tudi v slovenščini: Nacionalno preverjanje znanja učencev v Evropi: namen, organiziranje in uporaba rezultatov
- *Arts and cultural education in compulsory education* (2009); tudi v slovenščini: Kulturno-umetnostna vzgoja v šolah po Evropi
- *Vocational Guidance Education in Full-Time Compulsory Education in Europe* (2009)

- *Levels of autonomy and responsibilities of teachers in Europe* (2008); tudi v slovenščini: Ravni avtonomije in odgovornosti učiteljev v Evropi
- *Higher Education Governance in Europe. Policies, structures, funding and academic staff* (2008)
- *School Autonomy in Europe. Policies and Measures* (2008); tudi v slovenščini: Šolska avtonomija v Evropi: Politike in ukrepi
- *Focus on the structure of higher education in Europe. National trends in the Bologna Process - 2006/07 Edition* (2007)

Statistika, indikatorji, shematski prikazi (Key Data Series)

- *Compulsory education in Europe 2009/10*
- *Structure of European education systems 2009/10: schematic diagrams*
- *Key Data on Education in Europe* (July 2009)
- *Key Data on Teaching Languages at School in Europe 2008*
- *Key data on higher education in Europe 2007*
- *Key data on information and communication technology in schools in Europe 2004*

11.2 Pedagoški tezaver in glosarji

TESE – Multilingual Education Thesaurus: *Thesaurus for Education Systems in Europe* (TESE) (druga izdaja)

European Glossary on Education

- *Examinations, qualifications and titles*
- *Educational institutions*
- *Teaching staff*
- *Management, monitoring and support staff*
- *Decision-making, advisory, operational and regulatory bodies in higher education*

11.3 Program za leto 2010 in leto 2011

- *Reading Literacy* (objava predvidoma v prvem trimestru 2011)
- *Teaching of Science in schools* (objava predvidoma v drugem trimestru 2011)
- *Teaching of Mathematics in schools* (objava predvidoma v drugem trimestru 2011)
- *Learner Mobility* (objava predvidoma v četrtem trimestru 2011)
- *Comparative study on progress in the post 2010 Bologna Process* (za ministrsko konferenco spomladi 2012)
- *Key Data on ICT, Learning and Innovation through the use of ICT* (objava predvidoma v četrtem trimestru 2011)
- *Key data on Higher Education* (objava predvidoma v prvem trimestru 2011)
- *Civics Education* (objava predvidoma v četrtem trimestru 2011)
- *Key Data on Teaching Languages at School in Europe* (objava sredi 2012)
- *Adult Learning* (do konca 2010)
- *Regulations on the repetition of school years* (tretji trimester 2010) .
- *Teacher and school head salaries* (v drugi polovici 2010)
- *Thesaurus for Education Systems in Europe* (v drugi polovici 2010 bo prevedena in on-line dostopna tudi slovenska različica)